

Executarea silita prin echivalent a obligațiilor

VASILE-SORIN CURPĂN

CONSTANTIN-FLORENTIN GRĂDINARU

COSMIN-ȘTEFAN BURLEANU

1. Consideratii generale. Exista situatii cand debitorul nu executa de buna voie obligatia si nici nu se realizeaza executarea silita in natura a obligatiei. In aceasta situatie se va recurge la executarea silita prin echivalent. Art. 1073 Cod civil prevede ca "Creditorul are dreptul de a dobandi indeplinirea exacta a obligatiei, si in caz contrar are dreptul la dezdaunare". Tocmai aceste dezdaunari constituie echivalentul prejudiciului si ele mai sunt cunoscute sub denumirea de despagubiri sau daune interese.

Prin executarea prin echivalent se urmareste obtinerea unei sume de bani (prin vanzare silita a bunurilor debitorului, prin poprirea creantelor sale fata de terte persoane etc.), suma care sa inlocuiasca in patrimoniul creditorului valoarea pe care ar fi reprezentat-o prestatia la care era indreptatit din partea debitorului sau. Despagubirile pot fi acordate sub forma unei sume globale in bani sau a unor sume prestate periodic, ca si in cazul raspunderii civile delictuale.

Despagubirile sunt de doua feluri:

- compensatorii;
- moratorii.

Despagubirile compensatorii sunt acele despagubiri datorate pentru paguba cauzata ca urmare a neexecutarii totale sau partiale a obligatiei.

Despagubirile moratorii sunt datorate pentru pagubele produse prin executarea obligatiilor cu intarziere de catre debitor.

2. Conditii necesare pentru acordarea despagubirilor in cadrul raspunderii civile contractuale. Prima conditie este sa existe un contract, in caz contrar, raspunderea va fi de natura delictuala. Pentru a fi angajata raspunderea contractuala mai este necesar sa fie intrunite urmatoarele conditii: existenta unui prejudiciu patrimonial; o fapta ilcita rezultata din nerespectarea unei obligatii contractuale; raportul de cauzalitate intre fapta si prejudiciu; existenta culpei debitorului.

Pentru a opera raspunderea civila contractuala mai sint necesare doua conditii speciale: punerea in intarziere a debitorului; sa nu fi fost stipulata o clauza de neresponsabilitate.

2.1. Prejudiciul. Conform prevederilor art. 1082 Cod civil: "Debitorul este osandit, de se cuvine, la plata de daune-interese sau pentru neexecutarea obligatiei, sau pentru intarzierea executarii". In absenta prejudiciului, cererea pentru plata despagubirilor este nejustificata. Creditorul este obligat sa faca dovada existentei prejudiciului. Daca obiectul obligatiilor il constituie o suma de bani, legea fixeaza drept despagubire dobanda legala, caz in care creditorul va proba doar intarzierea in executare.

2.2. Culpa debitorului. Este absolut necesar ca neexecutarea, executarea necorespunzătoare sau executarea cu întârziere a obligației să fie imputabile debitorului. Spre deosebire însă de răspunderea civilă delictuală, când sarcina probei aparține creditorului la răspunderea civilă contractuală culpa debitorului este prezumată. Aceasta rezultă implicit din conținutul art. 1082 Cod civil. Sarcina creditorului este doar de a face dovada că există o obligație contractuală, care este conținutul ei, urmând ca debitorul să probeze dacă și-a executat sau nu obligația. El va putea dovedi, de exemplu, că neexecutarea se datorează unor cauze straine (la care face trimitere și art. 1082 Cod civil). Asemenea cauze straine sunt: forta majora, cazul fortuit sau chiar culpa creditorului.

2.3. Punerea în întârziere. Debitorul se afla de drept în întârziere atunci când nu-și execută obligațiile asumate prin contract. Ajungerea la scadență nu este însă suficientă pentru ca debitorul să fie pus în întârziere. O asemenea punere în întârziere trebuie să se manifeste și în mod formal. Pasivitatea creditorului poate fi interpretată în sensul că întârzierea în executarea obligației nu-i provoacă nici un prejudiciu și că acordul tacit al debitorului e o prorogare a termenului de executare. Prin punerea în întârziere a debitorului, creditorul își manifestă expres voința de a i se realiza creanța. Debitorul este încunostiințat că obligația sa a ajuns la scadență și este invitat să și-o execute. De regulă, punerea în întârziere se realizează printr-o notificare scrisă adresată prin intermediul executorului judecătoresc. Punerea în întârziere se poate realiza și prin cererea de chemare în judecată a debitorului. În anumite situații, nu este necesară îndeplinirea unor formalități pentru punerea debitorului în întârziere.

- Astfel părțile pot conveni expres că punerea în întârziere să se facă în orice altă formă sau ea nu mai este necesară, debitorul urmând a fi pus în întârziere prin simpla împlinire a termenului de executare (art. 1079 alin. 2 Cod civil).

- Legea prevede uneori că punerea în întârziere are loc de plin drept (art. 1079 alin. 1 Cod civil). Potrivit dispozițiilor art. 1370 Cod civil, în cazul vânzării de produse și bunuri imobile, "vanzarea se va rezolva de drept și fără punere în întârziere în folosul vânzătorului, după expirarea termenului pentru ridicarea lor."

- Atunci când obligația prin natură să nu poate fi executată decât într-un termen determinat, iar debitorul nu și-a executat-o în acest termen (art. 1079 pct. 3 Cod civil).

- În cazul obligațiilor continue (ex: furnizarea energiei electrice etc.)

- În cazul neexecutării obligațiilor de a nu face (art. 1078 Cod civil).

Punerea în întârziere este aplicabilă numai în sfera obligațiilor contractuale, nu și a celor delictuale.

Efectele punerii în întârziere sunt următoarele:

- Vor curge despăgubiri moratorii din momentul punerii în întârziere.

- Tot din același moment creditorul este în drept să pretindă debitorului despăgubiri compensatorii, ca urmare a neexecutării obligației.

- Dacă obiectul constă în a da un bun determinat, riscul va trece în sarcina debitorului din momentul punerii în întârziere. Va suporta riscul pieririi fortuite a bunului, deși nu mai este titularul dreptului de proprietate. Cu toate acestea, conform prevederilor art. 1156 alin. 2 Cod civil debitorul va fi scutit de consecințele suportării riscului pieririi fortuite a bunului, dacă va face dovada că el ar fi pierit chiar dacă ar fi fost predat în termen creditorului.

Efectele punerii în întârziere încetează odată cu executarea obligației; când debitorul recurge la oferta reală urmata de consemnatiune, când creditorul refuză primirea

platii; cand creditorul a renuntat, expres sau tacit, la invocarea efectelor punerii in intarziere; cand la actiunea adresata instantei, creditorul s-a desistat, ori a intervenit perimarea: a avut loc o novatie a obligatiei; s-a acordat de creditor debitorului un nou termen pentru executare.

Executarea partiala a obligatiei sau acordarea unui termen de gratie de catre judecator, nu constituie o renuntare la punerea in intarziere.

2.4. Conventii asupra raspunderii. Normele legale referitoare la consecintele neexecutarii obligatiei de catre debitor au caracter supletiv, de unde si concluzia ca, ele vor putea fi modificate prin conventia partilor. O asemenea conventie trebuie sa intervina anterior pagubei pentru creditor. De asemenea, prin conventie raspunderea debitorului poate fi restransa, agravata sau inlaturata. Daca o asemenea conventie ar avea loc dupa producerea pagubei, ea ar putea fi interpretata ca o iertare de datorie. Nu trebuie sa se confunde conventiile asupra raspunderii cu clauza penala (conventiile prin care se determina anticipat intinderea obligatiei de despagubire).

- Conventia de neresponsabilitate inlatura integral raspunderea debitorului. Incheierea unor astfel de conventii este posibila. Creditorul nu va mai putea pretinde debitorului plata despagubirilor. Conventiile nu produc efecte cand vinovatia debitorului ar imbraca forma intentiei.

- Conventii prin care se limiteaza raspunderea. Prin ele se restrange intinderea despagubirilor. Dar vinovatia debitorului trebuie sa fie sub forma de imprudenta sau neglijenta.

- Conventii prin care se agraveaza raspunderea. Prin astfel de conventii, debitorul se obliga sa plateasca despagubirea chiar daca neexecutarea este consecinta fortei majore sau a cazului fortuit.

3. Evaluarea despagubirilor. Exista trei modalitati de evaluare a prejudiciului: evaluarea conventionala; evaluarea legala; evaluarea judiciara.

3.1. Evaluarea conventionala. Clauza penala este o conventie anticipata care cuprinde quantumul despagubirilor compensatorii sau moratorii care vor fi datorate de partea in culpa in caz de neexecutare a obligatiei contractuale.

Chiar in cuprinsul contractului sau printr-o conventie separata, anterior producerii pagubei, partile pot stabili quantumul despagubirilor pe care le va datora debitorul in cazul neexecutarii, executarii necorespunzatoare sau executarii cu intarziere a obligatiei.

Codul civil defineste clauza penala ca fiind clauza "prin care o persoana, spre a da asigurare pentru executarea unei obligatii, se leaga a da un lucru in caz de neexecutare din parte-i" (art. 1066 Cod civil).

Caracterele juridice ale clauzei penale sunt urmatoarele:

- Este o conventie accesorie. Validitatea obligatiei principale constituie o conditie esentiala si pentru existenta clauzei penale. Nulitatea obligatiei principale se rasfrange si asupra clauzei penale, pe cand nulitatea clauzei penale nu influenteaza obligatia principala.

- Fixand anticipat valoarea prejudiciului, clauza penala are valoare practica, deoarece dispenseaza pe creditor de sarcina de a dovedi existenta desi quantumul prejudiciului suferit in caz de neexecutare totala sau partiala a obligatiei.

- Obligatia insotita de clauza penala nu devine, prin aceasta alternativa, creditorul sau debitorul neavand posibilitatea sa opteze intre executarea obligatiei principale si

clauza penala. Debitorul nu se poate libera oferind clauza penala, iar creditorul nu-l poate obliga pe debitor sa execute clauza penala in locul obligatiei principale. Doar in caz de neexecutare a obligatiei, art. 1068 Cod civil permite creditorului de a cere debitorului "sau indeplinirea clauzei penale, sau aceea a obligatiei principale". Aceasta posibilitate va exista doar atunci cand obligatia principala, dessi exigibila, nu a fost executata.

- Ca orice conventie, clauza penala este obligatorie intre parti. Aceasta inseamna ca judecatorul nu poate majora sau diminua cuantumul. Conform art. 1070 Cod civil, doar in cazul executarii partiale a obligatiei, cuantumul clauzei penale va putea fi diminuat de judecator proportional cu ceea ce s-a executat.

- Clauza penala se va datora doar atunci cand sunt indeplinite toate conditiile acordarii de despagubiri. Dovada cauzei straine la neexecutare, va exonera pe debitor de plata clauzei penale.

In contractele de imprumut, stipularea clauzei penale este interzisa.

3.2. Evaluarea legala. In acest caz, evaluarea despagubirilor se face de lege. O asemenea evaluare este consacrata in cazul in care obiectul obligatiei il constituie o suma de bani. Astfel de obligatii se executa intotdeauna in natura. Neexecutarea obligatiei avand ca obiect o suma de bani, da nastere numai la daune moratorii si nu la cele compensatorii.

Evaluarea legala se caracterizeaza prin urmatoarele trasaturi:

- Despagubirile moratorii se stabilesc unitar sub forma dobinzii legale. Nu-i posibil sa se convina de catre parti asupra unei dobanzi mai mari. Creditorul nu va putea cere ca, pe langa dobanda legala, sa i se acorde si alte despagubiri pentru intarziere in executarea obligatiei.

- Creditorul nu are obligatia de a dovedi ca i s-a cauzat un prejudiciu prin intarzierea in executare. Conform prevederilor art. 1088 Cod civil, o asemenea obligatie nu-i incumba creditorului, deoarece legea are in vedere ca simpla lipsa de folosinta a sumei datorate justifica dreptul la dobanda legala.

- Dobanda legala se datoreaza, de regula, din ziua chemarii in judecata. Nu e suficienta o simpla notificare adresata debitorului prin intermediul executorului judecatoresc. In unele cazuri, dobanda legala curge de drept; in materie succesoriala, pentru bunurile supuse raportului dobanda se datoreaza din momentul deschiderii succesiunii (art. 762 Cod civil); cel care a primit cu rea credinta plata unei sume ce nu i se datora este obligat la dobanda din ziua platii (art. 994 Cod civil), cumparatorul este tinut la dobanda pentru pretul datorat, daca s-a convenit astfel in contract sau daca bunul vandut si predat produce fructe sau alte venituri (art. 1363 Cod civil); mandatarul este obligat sa plateasca dobanzi pentru sumele intrebuintate in folosul sau, din ziua intrebuintarii lor (art. 1545 Cod civil); mandantul va plati mandatarului dobanda pentru sumele ce acesta a platit in contul sau (art. 1550 Cod civil); daca partile au stabilit conventional o dobanda, aceasta va curge din ziua acordarii imprumutului si continua sa curga, fara chemare in judecata, inclusiv dupa trecerea termenului prevazut pentru restituire.

- O dobanda datorata poate produce, la randul ei, dobanda. Aceasta poate avea loc fie prin efectul chemarii in judecata, fie a unei conventii de anatocism. Prin anatocism se intelege capitalizarea dobanzilor unei sume de bani imprumutate, adica insumarea dobanzilor scadente si neachitate la suma datorata si calcularea, in continuare, a dobanzii

la intreaga suma astfel rezultata. In principiu, anatocismul este interzis de lege, cu unele exceptii.

In ce priveste evaluarea legala a despagubirilor, jurisprudenta a decis ca dobanda legala nu este o despagubire de natura a compensa neexecutarea obligatiei de plata a unei sume de bani. Sarcina creditorului este doar aceea de a dovedi ca nu i s-a platit suma de bani la termenul stabilit prin conventie.

3.3. Evaluarea judiciara. Modalitatea evaluarii despagubirilor de catre instanta este reglementata de art. 1084-1086 Cod civil. De regula, in cazul neexecutarii obligatiilor, evaluarea prejudiciului se face de catre instantele judecatoresti.

Prejudiciul cuprinde pierderea efectiva (*damnum emergens*) si beneficiul nerealizat (*lucrum cessans*). Pierderea efectiv suferita poate avea in vedere micșorarea activului patrimoniului sau cresterea pasivului.

Debitorul nu va fi raspunzator decat de prejudiciul previzibil in momentul incheierii contractului.

Nu vor fi supuse repararii decat prejudiciile directe, adica acele care se gasesc intr-o legatura cauzala cu faptul care a determinat neexecutarea obligatiilor contractuale. In acest sens, art.1086 Cod civil prevede ca, "chiar in cazul cand neexecutarea obligatiei rezulta din dolul debitorului, daunele-interese nu trebuie sa cuprinda decat ceea ce este o consecinta directa si necesara a neexecutarii obligatiei". Sarcina probei prejudiciului direct va reveni creditorului.

Drepturile creditorului asupra patrimoniului debitorului

Conform prevederilor art. 1718 Cod civil, "oricine este obligat personal este tinut de a indeplini indatoririle sale cu toate bunurile sale mobile si imobile, prezente si viitoare". Aceasta inseamna ca debitorul raspunde cu intregul sau patrimoniu pentru obligatiile asumate. Este dreptul de gaj general al creditorului chirografar asupra patrimoniului debitorului sau. Dreptul de gaj general al creditorilor este un drept de natura speciala conferit de lege, ca garantie, creditorilor chirografari, in temeiul principiului de drept potrivit caruia debitorul raspunde de indeplinirea obligatiilor sale cu toate bunurile mobile si imobile prezente si viitoare, intregul sau patrimoniu servind pentru garantarea comuna si proportionala a tuturor creditorilor sai chirografari. Gajul general nu se refera la bunuri determinate, ci are in vedere o universalitate de bunuri.

Dreptul de gaj general permite creditorilor sa recurga la masuri conservatorii si preventive, masuri reparatorii, care au ca scop impiedicarea ajungerii debitorului in stare de insolvabilitate sau sa reduca in patrimoniu sau bunurile instrainate care au generat sau agravat insolvabilitatea. Gajul general al creditorilor se limiteaza insa la grupa de bunuri in legatura cu care s-a nascut dreptul de creanta respectiv. O persoana fizica poate avea mai multe grupuri de bunuri, ca urmare a separatiei de patrimoniu determinata de creditorii succesoriali (art. 781 Cod civil), ca efect al casatoriei, cand sotii au bunuri comune si bunuri proprii etc. Printr-o conventie prealabila, partile nu pot conveni ca anumite bunuri sa fie sustrate dreptului de gaj general sau ca numai unele bunuri vor constitui gajul general al creditorilor.

Creditorii chirografari au dreptul:

- sa solicite executarea silita asupra bunurilor debitorului. Bunurile acestuia vor fi scoase la vanzare si din pretul obtinut va fi acoperita creanta;

- sa ia unele masuri conservatorii asupra patrimoniului debitorului;
- sa promoveze actiunea oblica;
- sa promoveze actiunea pauliana sau revocatorie.

Masurile conservatorii

Consecintele insolvabilitatii debitorului sunt grave pentru creditor, deoarece il pune in imposibilitatea de a-si realiza efectiv creanta. Cauzele insolvabilitatii sunt diferite: contractarea unor noi datorii; urmarirea silita provocata si de catre alti creditori etc. Tocmai in scopul evitarii insolvabilitatii, legea permite creditorilor chirografari sa recurga la anumite mijloace juridice de natura a asigura conservarea patrimoniului debitorului. Asemenea masuri nu au decat valoarea de conservare a patrimoniului, iar daca debitorul continua sa nu-si execute voluntar obligatia, atunci se va proceda la executarea silita.

Actele conservatorii ce pot fi luate sunt urmatoarele:

- punerea sechestrului asigurator pe unele bunuri, cand exista temerea ca ele vor fi sustrate de la executare:

- intocmirea unui inventar la moartea debitorului;
- inscrierea unei ipoteci;
- efectuarea transcriptiei imobiliare, cand debitorul dobandeste dreptul de proprietate sau un alt drept real asupra bunului si neglijeaza efectuarea ei;
- pot interveni in procesele debitorului cand acestea au ca obiect bunuri din patrimoniul sau;
- pot interveni in procesele de partaj "ca nu cumva impartea sa se faca cu viclenie in vatamarea drepturilor lor";(art. 785 Cod civil);
- pot interveni in contestatiile intentate impotriva debitorului lor uzufructuar cu privire la incetarea uzufructului pentru abuz de folosinta (art. 558 Cod civil);
- pot intenta actiunea in simulatie, prin care sa faca dovada caracterului simulat al operatiei, care consta in incheierea unui act aparent care nu exprima vointa reala a partilor;
- pot cere punerea sigiliilor;
- pot face acte de intrerupere a prescriptiei;
- pot recurge la o actiune in petitie de ereditate;
- in materie succesorală, mai pot fi promovate urmatoarele actiuni: actiunea in raport (art. 751 Cod civil); actiunea in reductiune (art. 847 Cod civil); actiunea in anulara unui testament;
- pot promova actiunea pentru plata unei creante;
- pot intenta actiunea in plata unor despagubiri datorate debitorului de catre autorul unui delict sat cvasidelict;
- in numele vanzatorului, pot exercita actiunea in rezolutiunea vanzarii ca urmare a neplatii pretului (art. 1365 Cod civil);
- pot intenta actiunea in repetitiune pentru neplata unui bun care nu era datorat (art. 992 Cod civil);
- pot cere anulara unei ipoteci constituite de debitor in folosul altui creditor;

- pot exercita chiar unele cai de atac, in numele debitorului, pentru a ataca o hotarare, atunci cand debitorul n-ar recurge la asemenea cai de atac ordinare sau extraordinare;

- pot ataca chiar o hotarare definitiva prin care debitorul s-ar fi lasat condamnat, in urma unei intelegeri pe care ar fi avut-o cu victima.

Creditorii chirografari urmaresc prin asemenea masuri sa evite efectele insolabilitatii debitorului, sa conserve bunurile acestuia in vederea declansarii procedurii executarii silita. Prin asemenea masuri se sanctioneaza pasivitatea debitorului sau actele sale frauduloase de provocare a insolabilitatii.

Cu toate acestea, un creditor chirografar nu va putea niciodata sa se substituie debitorului sau si sa-i administreze patrimoniul sau sa-l oblige sa-l administreze intr-un anumit mod.

Actiunea oblica

1. Notiune. Domeniul de aplicare. Codul civil, in art 974, ofera posibilitatea creditorilor sa exercite "toate drepturile si actiunile debitorului lor, afara de acelea care ii sint exclusiv personale".

Din interpretarea prevederilor art. 974 Cod civil, ar rezulta ca un creditor poate exercita toate drepturile si actiunile debitorului, cu exceptia celor exclusiv personale. Esential este ca debitorul sa fie titularul drepturilor si actiunilor exercitate de creditor, drepturi existente in patrimoniul debitorului, dar neexercitate de el. Din interes practic vom enumera o serie de actiuni care pot fi exercitate de un creditor chirografar pe calea actiunii oblice: actiunea in revendicarea unui bun mobil sau imobil, proprietatea debitorului, existent in posesia unui tert; actiunea de iesire din indiviziune succesorală si in petitie de ereditate; actiunea in reducere sau in raport; actiunea in anulara unei liberalitati (donatii sau legat); actiunea in anulara unei conventii: actiunea pentru plata unor despagubiri, consecinta unui delict sau cvasidelict civil; actiunea in rezolutiune pentru neplata pretului; actiunea pentru anulara unui testament pentru vicii de forma etc.

Creditorul chirografar nu va putea exercita, pe calea actiunii oblice, actiunile care se refera la drepturile personale nepatrimoniale (actiunile privind stabilirea filiatiei, exercitarea drepturilor parintesti si actiunile de stare civila, precum si actiunile pentru a caror exercitare este necesara o apreciere subiectiva din partea debitorului; de exemplu, revocarea unei donatii pentru ingratitude sau revocarea unei donatii intre sotii). Actiunea oblica nu poate fi exercitata nici in cazul drepturilor care au un obiect neurmabil (cum ar fi, de exemplu, pensia de intretinere).

Debitorul este liber sa-si administreze patrimoniul conform propriei sale vointe si in limitele permise de lege. Creditorul nu va putea recurge la actiunea oblica pentru a gestiona sau administra patrimoniul debitorului, substituindu-se acestuia. Debitorul poate contracta noi datorii, marind numarul creditorilor; el este liber sa faca orice act de dispozitie (vanzare, schimb, etc.) sau administrare. Creditorul nu-l poate obliga pe debitor sa inchirieze un imobil, dar va putea, prin intermediul actiunii oblice, sa urmareasca plata chiriei de catre chirias, in cazul in care debitorul ar neglija incasarea chiriei.

Un creditor poate exercita, prin intermediul actiunii oblice, caile ordinare si extraordinare de atac, pe care debitorul neglijeaza sa le exercite, cu efectul prejudicierii creditorului.

2. Condițiile de exercitare a acțiunii oblice

În primul rând, este necesar ca debitorul să fie pasiv, în sensul de a nu-și exercita drepturile al cărui titular este.

Intrucât art. 974 Cod civil nu distinge, rezultă că dreptul creditorului de a exercita acțiunea oblică există independent de forma culpei debitorului (intenție directă ori indirectă, ușurință, neglijență) ori de gradele acesteia (culpa lăta, culpa levissima); mai mult chiar, în ce ne privește, apreciem că dreptul creditorului ființează chiar în afara oricărei culpe a debitorului (de pildă, în cazul bolii lui grave), de vreme ce Codul civil nu condiționează acțiunea oblică de vinovăția debitorului.

Pe de altă parte, prima condiție (pasivitatea, inactivitatea debitorului) este indisolubil legată de insolvențabilitatea sa, cu precizarea că art. 974 Cod civil nedistingând, este indestulatoare și o insolvențabilitate parțială a debitorului pentru a se putea intenta acțiunea la care ne referim. În esență, deci, pasivitatea debitorului coroborată cu insolvențabilitatea lui justifică interesul "serios și legitim" al creditorului, întrucât, după cum justificat a statuat practica judecătorească, dacă debitorul este solvabil acțiunea oblică urmează a se considera lipsită de interes.

Pentru intentarea acțiunii oblice este necesar caracterul cert, lichid și exigibil al creanței creditorului.

Pe lângă readucerea bunului în patrimoniul debitorului, un alt efect al acțiunii oblice îl constituie faptul că paratul va putea opune creditorului toate apărărilor pe care le-ar fi putut opune și debitorului.

Acțiunea pauliană.

1. Notiuă. Acțiunea revocatorie (pauliană) este o acțiune în inopozabilitatea actului încheiat de debitor în fraudă drepturilor creditorului său, de vreme ce efectul ei este acela că actul juridic atacat, în ipoteza admiterii unei atare acțiuni, nu este desființat (anulat, declarat nul), păstrându-și efectele sale între părți, dar devine inopozabil creditorului, care, astfel poate urmări bunul ce formează obiectul în litigiu, ca și cum bunul nu ar fi ieșit niciodată din patrimoniul debitorului. Spre deosebire de acțiunea oblică, în cazul acțiunii pauliene, creditorul acționează în propriul sau nume. În esență deci, acțiunea revocatorie fiind proprie numai creditorului care o întentează, ea produce efecte relative.

2. Condițiile de exercitare a acțiunii pauliene

O primă condiție necesară exercitării acțiunii pauliene o constituie producerea unui prejudiciu creditorului, prin crearea sau agravarea insolvențabilității. Instrăinările frauduloase care generează o solvabilitate parțială vor justifica exercitarea acțiunii. Prejudiciul trebuie să fie personal și actual, el fiind însăși ratiunea acțiunii pauliene.

O condiție esențială pentru exercitarea acțiunii pauliene este fraudă debitorului (*consilium fraudis*). Orice instrăinare frauduloasă nu poate fi atacată de creditori, chiar dacă debitorul devine insolvent. Condiția cunoașterii pagubirii creditorilor este absolut necesară, deoarece prin aceasta se conturează intenția frauduloasă.

Situația subdobanditorilor nu va fi similară cu a dobanditorilor, în sensul că, ori de câte ori acțiunea pauliană va fi admisă împotriva dobanditorului, efectele ei nu se vor

rasfrange automat si asupra subachizitorilor; fireste, problema interesand numai acte juridice cu titlu oneros, creditorul va trebui sa faca dovada si a complicitatii la fraudă a subdobanditorului. Intr-adevar, subdobanditorul va fi supus actiunii pauliene in aceleasi conditii ca si primul dobanditor.

Desigur in masura in care actiunea pauliana nu este admisibila fata de primul dobanditor, ea nu va fi admisibila nici fata de subdobanditor, iar daca primul dobanditor a fost complice la fraudă debitorului si a instrainat bunul subdobanditorului de buna-credinta, cel din urma va retine bunul.

In sfirsit, in considerarea principiilor dreptului comun, sarcina probei apartine creditorului, conform articolului 1169 Cod civil, acesta avand posibilitatea sa recurga la orice mijloace de proba (martori, prezumtii, inscrisuri etc.). Judecatorii vor putea stabili existenta fraudei din diferite imprejurari de fapt (de exemplu, pretul disproporționat in cazul unei vanzari).

Pe langa conditia fraudei debitorului, creditorul va mai trebui sa faca dovada ca creanta este certa, lichida si exigibila si, totodata, in principiu, anteriora actului incheiat, solutie adoptata constant de jurisprudenta si in literatura juridica.

O ultima conditie pentru exercitarea actiunii pauliene este aceea ca sa existe un interes legitim si serios din partea creditorului. Insolvabilitatea sau solvabilitatea partiala a debitorului vor justifica intentarea actiunii pauliene.

3. Efectele actiunii pauliene

In cazul admiterii ei, efectul actiunii la care ne referim consta in revocarea actului fraudulos atacat.

In mod justificat, in literatura juridica s-a subliniat ca desi revocarea duce tot la desfiintarea actului juridic - ca si in situatia admiterii unei actiuni in anulare ori in declararea nulitatii absolute - , totusi ea se deosebeste de acestea din urma, de vreme ce ea nu produce efecte *erga omnes*, ci are doar un efect relativ, adica isi produce efecte numai intre creditor si tertul dobanditor. Actul atacat ramane valabil intre partile care l-au incheiat si opozabil fata de celelalte persoane, motiv pentru care actiunea pauliana are o configuratie autonoma. Ea este o actiune in inopozabilitatea actului incheiat de debitor in fraudă creditorului sau.

Daca tertul dobanditor a fost de buna-credinta, el va retine fructele si restituiră va avea loc doar in limitele imbogatirii. Instrainarea bunului de catre dobanditorul de buna-credinta va avea drept consecinta restituiră pretului incasat de la subdobanditor. Dobanditorul de rea-credinta va restitui atat bunul cat si fructele, iar daca a instrainat bunul unui subdobanditor de buna-credinta va fi obligat sa restituie valoarea bunului, chiar daca este mai mare decat pretul incasat.

Spre deosebire de actiunea oblica, de efectele actiunii pauliene nu beneficiaza ceilalti creditori, ci numai creditorul care a exercitat-o. El isi va indetula cu prioritate creanta. Tertul dobanditor va putea paraliza exercitarea actiunii pauliene indetulandu-l pe creditorul urmaritor, operatie care echivaleaza cu o plata pentru altul. Numai ca actiunea in regres, pe care ar indrepta-o apoi impotriva debitorului devine ineficienta datorita starii de insolvabilitate. Totusi natura bunului dobandit, ori importanta lui pentru tertul dobanditor, il pot determina sa acopere creanta creditorului in locul debitorului pentru a evita pierderea bunului prin efectul actiunii pauliene.